

De

Incipit tractatus de passionibus anime magistri Johis gerson cancellarij Parisien.

Passionū feruorē. effectū et originē cognoscere potest anime ad deuotionis scolā uocare. Sane quēadmo dū sūma uitiōz est transisse in affectū malicie ita ut ipm sū uitiū ex intimo sensu placeat. sic culmē uirtutis est trāsisse in affectū iustitie. Affectus uero uel est passio ab agente derelicta in potētia cognoscēte uel similitudinē habet passionis. Nō ē autē deuotio sine affectione. Nā deuotio qd aliud est q̄ extēsiō uel eleuatio mentis in deū p piū et humilez affectū. Rursus omnis uirtus cū sit affectio moderata et ordinata. uicium ex defectu modi et ordinis in affectib' pueniat nunq̄ nō salubris erit affectionū passionaliū cognitio. Passionum quippe ignorata qualitate neq̄ uirtū neq̄ habitū imo nec ipi' hōis neq̄ tēptationū suaz multipliciū poterit sufficiens notitia uel ars adipisci. Quo pacto deniq̄ (sic optet) orabim' mente. orabim' spū iubilantes in cordib' nris et laudantes deū in psalterio decacordo cū cantico in cythara. si desiderioz et affectionū q̄ suauē hanc armoniā reddere habent naturā ignorauēim'. Sētiumē ab idiotis et simplicib' aliqui expimenta

Affectus

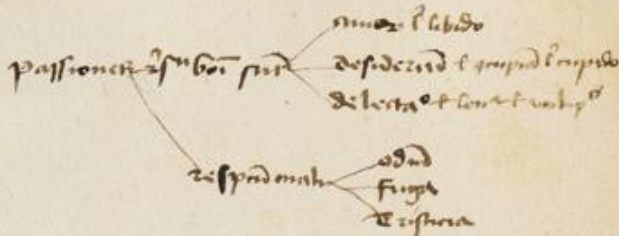
deuotio

passionibus

liter tales affectus. nec negamus. Meriti additio doctrine multū offert. Hac consideratione promoti sūt sancti pres. notiatim poemen et arsenius in quoz ore uix aliquid nisi de passionibus aiaz sermo uersabat. Presentē igit materia de passionibus et earz conditionibus de causis et effectibus. de modo quoq̄ utendi eis placuit sub aliquibus considerationibus tractare. Id qd reliquū erit (milia aut relinquent) inueniet apud sanctū Thomā in p̄ma scde. vij. q. xxij. et deinceps addit. quos allegat doctoribus

Prima consideratio

Passio est inclinatio quedā uel coaptatio seu similitudo et conuenientia derelicta ab agente in passum p quā trahit quodamō ipsuz passū ad agens a eodē coaptat uel assimilāt et refugit contrariū. Certe quēadmodū ignis generans ignē ex aere relinquit in igne genito caliditate et leuitatē q̄ leuitas suo potere uel tractu mouet sursum ad similem ignē. et dū illic est quiescit. odit uero locū deorsū tanq̄ sibi nō conuenientē et refugit ipm neq̄ detem habz in illo. Sic homo proportionabiliter affectus p amorē ad aliqd. inclinatur ad illud. Et si nō habet desiderat seu occupat ipm. Et si adipisci quiescit et delectatur in eo. Odit uero contrariū et abhorret approximationē eius. et si ei coniungit. dolet seu tristatur. Et he sūt sex passionēs.

anime

tres respectu boni simplicis. et tres
similiter respectu mali. put infra do/
cebit. amor. concupiscentia. delectatio
odii. fuga. dolor. vel inquietudo

Consideratio. q.

Passio quilibet insequitur cognitionem
necessariam. hanc aliquam diuinitatem ut in non
cognitionis. Habet itaque quodlibet
ens naturale suas inclinationes cer/
tas tanquam rememoratum et directum
ab intelligentia non errante quod deus est
Agit quippe deus omnia tanquam bonum sum/
mum sui ipsius diffusivum et propter se ipsum
creavit omnia tanquam finis omnium. Ideo
bonum quod habet rationes efficientis et finis
ponitur a beato Dionysio primum nomen dei.
Consequens est igitur quod in re qualibet
delinquit deus passionem que sit assimilatio
quodammodo vel coaptatio et conuenientia vel
inclinatio et tendentia ad ipsam secundum ordinem
sue sapientie in qua fecit omnia in nume/
ro pondere et mensura. Hec autem inclina/
tio generalis ad finem ultimum per fines
particulares et primos nominatur quoniam appetit
vel affectio naturalis. quoniamque
ordo rerum. quoniamque tractus seu tendentia.
quoniamque amor in se. quoniamque lex. quoniamque re/
gula. quoniamque instinctus. quoniamque equitas na/
turalis. quoniamque fides rerum stabile. quoniamque
sensus nature aut aliquid tali vocabu/
lo. Sed res eadem est que sepe nihil dicitur
superadditum ad ipsam naturam neque ut
accidens neque ut habitus sed ut ipsa na/
tura taliter instituta que ex agente deo
et disponente omnia fortiter atque suaviter
habet tendere in tale vel tale finem et moue/
ri ad illum si absens sit nisi impediat

xxxvi

et descedere in adeptum. odire deo contra/
rium. fugere quod nec in illo descedere. Hoc
somniales visus est Graecis dicens
omnia fieri per litem et amicitiam. hoc quod
vidit Aristoteles enuncians bonum esse quod omnia
appetunt. et hunc esse finem omnium deum con/
fessus est quod solus sicut est ineffabilis
ab alio sic impassibilis solus inuenitur
tamen passione perfecta ut est illuminatio in
celo quod defectiva sicut dolor in corpore
aiato nisi fortassis quod abuti ausus
diceret in emanationibus divinis respiri
passionem. sicut generationem filii passi/
ua dicimus. et sicut passivam spiritus sancti
spirationem

Consideratio. iij

Passio sequens cognitionem diuinam
ita reperitur in omni virtute cognitiva
in qua passiones delinunt ab agentibus
inchoant et terminantur in appetitua
virtute ita ut passio talis generali/
modo describi possit quod est inclinatio
vel motus conueniens ex cognitione vel
apprehensione alicuius ut conueniens vel
discordeniens partem vel abscis. Et
si quod motus ille qui quoniamque successiuus est
quoniamque permanens vel immanens sicut est
amare. Si in quod descedit ad cognitionem
pure sensitivam sicut deus passio animalis.
Si deus sequitur cognitionem ipsius rationis de/
liberatis vel dictatis de particulari/
bus agentibus sicut deus passio voluntaria
vel rationalis vel conscientiosa. Si deus se/
quitur cognitionem pure intellectualem
seu mentalem in cuius lumine cognoscuntur pri/
ma principia moralia. sicut potest nominari
passio sinderis vel mentalis ubi fit
raptus et extasis. Et ita quadruplex

De

gen^o passionū p̄t apud hōiez inue-
niri naturalū. aīaliū. rōnaliū. intel-
lectualū. Et qm̄ apud philosophā-
tes p̄ncipalis sermo ē de passioni-
b^o osequētib^o cognitōne sensitivā
tā in aīalib^o q̄ in hōib^o eo q̄ ad il-
las trāsmutat corp^o trāsmutatiōe
sensibili et ad trāsmutatiōes istas
similit̄ ip̄e passiones aliq̄n osequū-
tur. Et istam^o idoneū tractare p̄-
mo sepatiz de passionib^o hmōi aīa-
lib^o q̄b^o cognitōis facile erit p̄silitu-
dinē et coaptatiōne de reliq̄s tam
naturalib^o q̄ voluntariis q̄ intel-
lectualib^o habere sermonem

Consideratio. iiii.

Passiones aīales agnoscūt ex
subiecto et obiecto et effectib^o
Sūū equidē subiectū est vis appe-
titiva sēnsualis q̄ respicit bonū rpa-
le p̄ticulare hoc vel illud tanq̄ sibi
oūeniēs et malū tāq̄ discōveniēs
et hoc sub rōe omodi vel incōmo-
di qz ratio iusti p̄prie nō est ibi nec
fm̄ eā p̄prie sumūt passiones h̄ ma-
gis ip̄e vtutes in ip̄a rōne et men-
te. Causat̄ ergo mot^o q̄daz in appe-
titiva virtute osequēnt̄ ad apprehē-
siōne virtutis agnitiue sēnsualis ex-
terioris vel interioris cui^o obiectū
est verū simplex velut q̄daz adeq̄-
tio rei cognite ad cognoscentē. bo-
nū dō supaddit oūeniētē rōne. et
qm̄ bonū cōmodi p̄t cōsiderari ab-
solute sine otractione aliq̄. vel cō-
siderat̄ nūc vt absens nūc vt p̄s.
nūc vt arduū et difficile. atq̄ ita p̄

passionibus

portionabilē de malo p̄pterea fm̄
hoc diuersificat̄ vel ramificat̄ d̄t^o
appetitiua et similit̄ passiones. Est
q̄ppe viriū appetitiuaq̄ alta cupi-
scibilis alia d̄t irascibilis. quaz d̄t
stindāto sumit̄ ex obiectis. nā vis cō-
cupiscibilis respicit bonū vel malū
nō sub rōe aliqua difficultatis vel
arduitat̄. S̄ qm̄ multa supueniūt
nata impedire cōcupiscibile in sua
Inclinatiōe vel tendētia vel quietem
circa locū et in odio fuga vel inq̄-
tatiōne circa malū. hinc data est ei
tanq̄ p̄pugnatrix ip̄a virt^o irascibi-
lis q̄ tēdit in bonū adipiscēdū vel
malū depellendū nō vt simpliciter
tale h̄ vt arduū et difficile adipisci
vel euadi quale nullū in deo repit̄
ideo nec irascibile habet vllam

Consideratio. v.

Passionū numer^o et sufficiētia
sumit̄ tā a subiecto q̄ ab ob-
iecto. Vis itaq̄ cupiscibilis vt re-
spicit bonū cōmodi absolute. et sic
causat̄ amor vel libido q̄ vel q̄ est
coaptatio vel inclinatio q̄daz ad
bonū omodi/vel respicit illd̄ vt ab-
sens. et sic causat̄ desiderū et cōcu-
piscencia seu cupido vel cupiditas
q̄i satagens illud adipisci/vel respi-
cit bonū cōmodi vt iam adeptum
et sic causatur delectatio vel letitia
vel voluptas. Dicendū q̄z ē p̄por-
tionalit̄ de trib^o alijs passionib^o re-
spectu mali seu incōmodi q̄le si ap-
prehendit̄ absolute sic causat̄ odiū
q̄d est discōveniētia q̄dā et dispro-

Sufficiētia passionū p̄t obiecti et p̄t

De

vel mor^o surgens in aiali ex apprehensione boni vel tanqz boni sibi ut pote qz valet ad suū esse vel bñ eē pseruādū. Cū igit bonū pñs sit qz malū nā malū nō dicit nisi puatio boni. qz habit^o nō ē dubiū pōz ē priuatōe. vñ nec aliqđ odio hētur nisi qz alicui qđ diligit apprehēdit esse contrariū. Superest vt oēs passiones respectū boni pcedāt eas qz directe et de primo malū respiciūt taz in cupia qz in irascibili. In eas dō qz circa bonū versant vt sūt desideriu. delectatō spes. despatio. amor qz absolute bonū respicit pcedē hz passiones hñtes p obiectis bonū vt absēs. vel vt iā adeptū. vl vt futurū et arduū aut sō aliqua tali cōtracta rōne habem^o sequēter qz vis cupiscibilis pōz est ad irascibilez. quāuis passiones irascibilis frequentē ad cupiscibile eminent. vt spes aut audacia ad delectatiōnē si vincant. despatio et mer^o ad tristitiā si vincant cadūt. Inueniētm^o pterea qz omēs passiones reducunt ad quatuor pncipales. duas in cupiscibili qz sūt delectatiō et dolor. et duas in irascibili que spes et mer^o appellant. Sed et sub generaliori consideratiōne oēs reducunt ad duas sñm duplicē rōnez scz boni. qz mali et ille sūt delectatiō et dolor. Tandē fit omniū ad vnā velut radicalē originē reductio scz ad amorē. lz cōsumatiōz et pncipalior passio sit delectatiō sequēs hñc amorē vt quiescit in re iaz adcepta. Am.

pncipales
 Delectatiō spes
 dolor amor
 qz pncipales
 Delectatiō
 dolor
 pncipalissimā omniū
 Amor

passionibus

pli^o dō lz amor seu libido sit pma passionū. sortit^o tñ ipa cōcupiscibilē nomē a cupia vel cupidine. Etia sñm fictionē poeticam dicit qz cupido de^o amoris est et fili^o veneris. et hoc qz bonū absens vel desideratū magis facit se sētiri ceteris parib^o rōne defect^o et indigētie tanqz opposita iuxta se posita magis sentiant. Siles assignare possum^o cāz cur irascibilis ab ira poti^o qz a spe vel audacia nōiet. Ira quippe respicit minozationē seu vilipensionē qz inter mala marie fugit. sicut ex aduerso excellentia magis appetit. et ita appetit vt vite pprie aliquā pferat queadmodū introducit poeta. Equat^o rñdit ad nīsum Et h^o ē anī m^o mortis cōtempoz et illū Qui vita bñ credat emi quē qris honorem.

Consideratio. vii.

Passiones oēs in aialib^o brutis censēde sūt bone qz pulcre. Exēpli grā audacia et aiositas in leone qz gallo. ira in tigride qz apro voluptas in porco hirco et passē. timiditas in lepore et cue. fraudulencia in vulpe. adulatio in cane. superbia in equo. tristitia melācolica in catto. auaricia in cornice. Itaqz passiones iste neqz male sūt vel deformes i genē mozis cū desit ipis aialib^o libertas arbitrii in qua fūdat^o ratō laudis vel vituperi. neqz turpes dici pñt aut male in genere entis. qm ens et bonū et pulcrū cōuertunt. ppta tantū dē hz quelibz

anime

res sit substantia sit accidēs de bo
no et pulcro quātū de ente. nec hñe
p̄t malū extrariū. **A**mpli⁹ hō q̄libz
res naturalis dirigit i suis motib⁹
ab intelligētia nō errāte vt dictū ē
sā ex snia p̄hoz cui oformās se au
gustl. dixit q̄ de⁹ sic res q̄s cōdī dic
āministrat vt eas p̄rios mot⁹ agē
sinat. vbi āt deest error et adest rei
sō qd̄ sibi ē p̄riū. desit et turpitudō
necesse ē. **Q**uā passiones in brutis ali
qñ turpitudinis arguim⁹ vt horre
m⁹ et odim⁹ et expugnam⁹. **R**ñdem⁹
hoc ideo fieri qz nob̄ et desiderijs
n̄ris aduersant. inferūt qz lesionē et
aliq̄ tali rōne. **M**onstra p̄inde q̄ vī
dent esse p̄cā et turpitudines i na
tura quō ad causā p̄mā et finē vlti
mū relata pulcra sint. vidē facile ē.

Consideratio. viij.

Passiones aiales in hōib⁹ vīa
tozib⁹ sūt vt plurimū vitupa
biles et male. turpes. **I**nuentem⁹ h̄
esse vix nō solū ex dēminatōne fi
dei. h̄ ex naturali deducōe si p̄spe
xerim⁹ oditiōnē et finē s̄m que hō
cōdit⁹ ē. **H**ō nāqz cū sit nature rō
nalis ip̄e fact⁹ est vt discerneret inē
bonū et malū et vt magis bonum
magis diligēt. **C**ōstat hō deū esse
sūmū bonū. **O**rdinat⁹ ē igit̄ hō ad
agnoscēdū et diligēdū deū in quo
stat sua iusticia. sua bonitas et glo
ria. optet qz vt h̄ assequat̄ aliquñ
hō. alioqñ frustra et insipienter ad
hūc finē fuisset ordinat⁹ sup̄ bruta
lē naturam. **E**x hac radice vitatis

xxvij

phice sequit̄ q̄ hō d̄z sūmū bonūz
sūme diligēt et magis qz pua bona
aut qz mala. **D**ebet ad opatōnes
ptis sue p̄ncipalis q̄ est rō magis
inclinari qz ad illas corpis. **D**z qñ
to erit iustior iustitia morali vt nul
lo mō vel min⁹ affligi. **D**z s̄m por
tionē sup̄tozē et d̄nitozē ac liberaz
dirigēt inferiorē et ei libere et sine cō
tradictōe d̄nari. **D**z hñe corp⁹ sūm
tanqz instrumētū oforme rōni. s̄m
mortalē. s̄. nec impediēs h̄ adiuuās
rōez ac min⁹ indigēs qz corpa infe
riorū naturaz. **S**z cū istoz ac s̄m
miliū videm⁹ in hōib⁹ extrariū p̄p̄
passiōes corpis q̄ trahūt aiaz ad
dilectōnes sordidas et malas. tra
hūt in errores et sup̄stitiosas insa
nias. trahūt magis ad opatōnes
corpis qz ad opatōnes virtuosas.
trahūt ad obligatiōnē. ignoratiā.
et inq̄tuōinē. trahūt ad afflictōes
ad rebelliones ad penā et mortem
pl⁹ qz in brutis. et in iustis sepe pl⁹ qz
in iniustis. **Q**uid sup̄est nisi ocludē
tales passiōes esse extra rectū et de
bitū ordinē nature p̄mit⁹ institute.
Hic āt ordo nō alit̄ p̄uerti potuit
et p̄t qz ex culpa libere p̄petrata p̄
ingratiūdinē extra deū h̄c vidit q̄
deplorās vicebat. **H**ō cū in hono
re esset zc. **S**z heu iā nō s̄lis h̄ dei
terioz et turpioz. **S**ūt igit̄ passiōes
h̄mōi vitupabiles. qz tollūt obedi
entiā. **S**ūt et male et turpes tanqz
p̄riuanes in hōie ex vitiosa radice
modū sp̄ez et ordinē p̄ueniūt q̄ppe
iudiciū rōnis qd̄ opteret subsequi.

De

turbāt ligāt atq; tyrānizāt domi-
niū rōis. ita vt nimis sētiat hō illā
sniāz Corp^o qd corūpiti aggrauat
aiāz. Et illud. Jugū graue sup fili-
os adā. Deniq; multi p̄hoz ex p̄-
entia et rōe cuiūcūq; sē hāc cor-
ruptōz lz ad vnā cāz neq; p̄ uene-
rūt. Tādē ex his radicib^o q̄ multi-
plici^o extendi potuerāt n̄citas oriē
recreatōis hūane p̄ mediatozē x^m
deum q̄ hōiez. alioq; finis hūane
creatōis i nihilū corruissz p̄ tō spē
qz nō ad gloriā sue uiuificatiōis q̄
fruitōis h̄ ad penā etne dānatōis
tota deuenissz qd sapie dīne sueq;
potētie q̄ bonitati neq; decēs neq;
rōnabile ē ascribē. de^o q̄ppe et naka
nihil faciūt frustra. Hinc ortū hūit
illa exclamatiō p̄bica. Quādo ei va-
ne constituiti filios hoim. dās intelli-
gi q̄ nequaq; notent tñ p̄ his que
dicitat sequēs
cōsideratio **Consid: se**

Passiones aiales p̄ statu natu-
re institute fuissēt pulcerrime.
Nōu^o rō est qz nulla p̄uenisset iudi-
ciū rōis. h̄ ad obsequiū et nutū ei^o
vel surrexisset v̄l dēuisset. Sic i xpo
neq; dolorē neq; cupiaz neq; de-
sideriū neq; spē aut metū inuenire
erat aut aliā passiōis cuiuscūq; fili-
tudine nisi subsequētē ad imperiū
et dictamē rōis. Porro q̄libet hō
q̄to āpli^o p̄fecerit i d̄tutib^o mora-
lib^o atq; ḡtuit. tāto refozmabit or-
do iste i eo vt passiōes nō p̄ueniāt
aut obzūāt iudiciū rōis. h̄ poti^o ad
ei^o iustionē moderent. Hinc ortū ē
d̄mū illud Aristi. verbū. q̄ in d̄tuo-

passionibus

so oia p̄sonāt rōni. Si tñ ē in hōi
b^o inuenire talē p̄us q̄ corp^o mobi-
le h̄ et corruptibile induerit incor-
ruptibilitatē immortalitatē et ab-
soluta fuerit mors in victoria. Sic
fortassis eleuare naturā hūanā doc-
luerūt ipi stoici dū dixerunt q̄ d̄tu-
tes sē impassibilitates. nō vtq; q̄
d̄tuosi nihil sentirēt aut paterent.
alioq; lapidib^o essēt pares. S; qz
passionē quālibz p̄uenit virtuosus
nec surrepit aliq; velut effrenis atq;
tyrānizans rōez. S; stat^o tal^o vtinā
eque faciliē adq̄rere q̄ pulcre et
cito describit. Epicurei s̄t qz natu-
rā hūanā i bestialē detozq̄bāt. nec
aliq; porro meli^o aut d̄ini^o pone-
bāt in hōie. dixerūt d̄sequent^o passi-
ones oēs esse pulcras et optimas
Ita em̄ de bestijs iā dixim^o. Ceterz
Aristi. q̄ mediū iter p̄gēs negant
passiōes oēs bonas esse. qz multa
p̄ueniūt et impediūt rōnez. Nega-
uit nihilomin^o oēs iudicādas esse
malas q̄ turpes. eas videlz q̄ rōne
regerent. puto q̄ ex istis facile ē eli-
cere regulā generalē de morali bo-
nitate vel malicia passiōnū. Quā ei
passiōes regi debēt rōne nec regūt
ea tūc iudicāde sunt aut criminaliē
aut venialiē male. nā sēualitas in
hōie p̄cipat de volūtario in h̄ q̄
ordinata ē audire rōez quā dū re-
nuīt audire peccat et turpis ē. bzū-
ta h̄o nullā hoc mō h̄nt cū ratōne
colligatiā. nec ordinata ē coz bzū-
talitas obtpare rōni diūcte quaz
nō h̄nt. S; oriē difficultas de pue-
ris et fatuis nō habētib^o vsū ratiō-

anime

nis pmit^r institute in tantū sunt sui
mor^t illi passionales turpes nō ha
bētes modū spēs vl' ordinē qualez
humane nature postulasset integri
tas ita vt vep^r sit iuxta hāc cōsidē
tionē q^d nemo viuens est sine pccō
sup^r terrā etiā infans vni^o diei. **So**
lus xp^us p^r pccm pmi hōis sic ha
buit innocētiā originalē sic in solo
regno aie sue seruata est iugiter ab
instanti sue cōceptōis talis obedien
tia sensualitatis ad rōez qualē pri
maria nature institutio in hōie plā
taueat. Et talē neq^z in virgine **Ma**
ria neq^z in **Io**hē baptista dū infā
tes essēt inuenire erat. quāuis hec
destitutio nature nequaquā imputa
ret tūc rōni ad culpam actualē vel
mortalē vel venialez apud eos sic
nec apud nos dū infantes sum^{us} et
dū non hz rō libez vsū suū absq^z
omī pcedēte culpa actualē nra. **Se**
cus vbi culpa nra in cā est **Nihilō**
min^{us} eēt hic attēdēda multa circa
cōditionē stat^u innocētie et circa li
bez dominū qd habuisset rō pro
omī tpe sup^r sensualitatē tā in puēi
tā q^d in somno. taz motibus potē
tiarū naturalū cuiusmodi sūt nutri
tiua et vegetatiua q^d generatiua q^d
sensitiuaq^z sic sūt imaginatiua q^d fā
tastica et exteriores qnq^z potentie
de qb^{us} nō est hic dicēdū p singula
sic nec quale dñū in istis cōphensio
res fuerint

habituri **Consideratio. x:**

Passionū aialiū generalis ori
go duplex inuenit. puenit em
frequēter a sensib^{us} exteriorib^{us} agē

xxxix

tib^{us} in ipos sensus vt in visū. audi
tū. gustū. tactū. et olfactū. Et h^{ic} mo
dus i hōie est velut ab inferiori. p
ueniūt nihilomin^{us} velut a superiori
dū spūs rōnalis actuat^{ur} hac vl' il
la cōgnitione ex cōsequēti volitione
vel nolitione impat^{ur} mēbris inferio
rib^{us} mouēs ea quēadmodū xp^us
horribilē mortis apphensionē im
misit a rōne in sensualitatē. Talis
ei colligatio iūgit portionē sēsualē
ad portionē rōnalē q^d vicissiz act^{us}
vni^o redūdāt in alterā. Quāuis in
nō virtuosus tract^{ur} sensualitatis sit
fortior. et ita fortior q^d nō ē in prā
te rōnis nō tangi irruētib^{us} primis
passionū motib^{us}. Iz sub ea sit appe
tit^{us} ille et dñet^{ur} eius talē q^d nequit
ab inulta ratione cōsensū extorq^{re}
Sec^{us} in pfecte virtuosus. **sec^{us}** in be
atis. **sec^{us}** in xpō. **sec^{us}** pterea in statu
p^rmario de quo p^rabile est sentire
q^d nunq^z nisi desup^r impante ratiōe
potuisset qd cūq^z sensibile forinsec^{us}
agere in sēsus. alioqn vix hri p^r exi
t^{us} qn necē sit cōcedē deceptōes q^d er
rores potuisse cōtingē p illo statu.
et passioēs de necitate puenisse ra
tōnē. **Expediūt** at se leuē q^d sentiūt
vt dicim^{us} sane mō nūc ap^{ud} naturā
destitutā cōtrario qn necē ē vt ois
nra cōgnitio incipiat a sēsū deorsū
tūc at de sursum sp^{iritu} descendisset

Cōsideratio. xi

Passiones suas suo mō dīcēd^{us}
est hīc spūs nr rōnalis. **S**it
et rō seu volūtas. p^rsupponēda sunt
hic oia q^d de distinctōe spūs q^d rōis

Consideratio. xlii:

Passiones spūales magis attē
 dēde sūt aīe ad deuotōnē vo
 rate q̄ sēuales vt illas adīpisci et
 p̄m eas affici mereat. Si em̄ deuo/
 tio est sicut est eleuatio mētis i deū
 p̄ piū et humilē affectū. vtiq̄ iā af
 fect⁹ ille nō est intelligēd⁹ esse solū
 sensualis q̄ frequē nō est in n̄ra
 ptāte nec respicit iustū vt iustū est.
 nec est solū volūtatis insequentis
 cognitiōnē portōis infertōis ip̄i
 rōnis aspicientis fantasmata licet
 absq̄ fantasmate. qm̄ hoc nondū
 est p̄fectōz q̄ p̄ s̄uetudine exerci/
 tatos h̄nt sensus spūales infitos in
 apice portōis supioris ip̄i rōnis.
 q̄ portio legib⁹ eternis innitit i lu/
 mine pure intelligētie imp̄mixte lo
 co et tpi. Et qm̄ nōim grādis ē se/
 pe penuria. q̄z nihilomin⁹ institu/
 tio libera est. **T**rāsseram⁹ deinceps
 nōia passionū aīaliū de quib⁹ p̄bi
 tractauerūt ad affectōes h̄mōi sp̄i/
 rituales quales h̄z aīma dū orem⁹
 plās deū amat ip̄m vt totū amabi/
 lē. occupat ip̄m vt totū desiderā/
 bilē. fruit et quietat et delectat in
 eo vt in toto bono vtiq̄ iam ade/
 pro. **O**dit vero quicqd̄ ab hoc to/
 to amabili. toto desiderabili. toto
 delectabili separe p̄t. **H**inc illō sibi
 vehemētissimū odiū ad p̄cā hor/
 roz et abominatio et fuga et dete/
 statio si videant̄ instare. doloꝝ aīte
 acerbissim⁹ et inq̄etudo molestia
 si for̄s affuerint. **H**inc p̄terea spes

ingens dū cōsiderat magnificētissi/
 mā et munificentissimā dei liberali/
 tatē repromittētē eterna. **A**udacia
 rursus magnanimis in aggrediēdo
 grādia p̄p̄ deū. zel⁹ q̄z diuini cul/
 tus et honoris. **D**esp̄atio at̄ in viri/
 b⁹ p̄p̄is. vel de virib⁹ p̄p̄is / vt ex
 cōsideratōe tātoꝝ discriminū et di/
 uinoꝝ iudicioꝝ inscrutabiliū met⁹
 ingēs. **E**cce habem⁹ in spū passio/
 nes vndeciz p̄ncipales. **A**moꝝē. cō/
 cupiaz. delectatōē. odiū. fugā. tri/
 stitiā. sp̄ē. desp̄ationē. audaciā me/
 tū. irā vel zelū. **E**t vt ad vnū dica/
 m⁹ et d̄raz p̄p̄iā assignem⁹ passio/
 nes aīales vt tales sūt versant̄ cir/
 ca rōnez omodi vel incōmodi. sp̄i/
 rituales v̄o ad rōnez solū iusti vel
 iniusti re
 spiciūt. **Consideratio. liij.**

Passiones spūales h̄ntes ori/
 ginē ex cōsideratōe pura et lu/
 cida iudicioꝝ dīnoꝝ et bonos et
 reprobos habēde sūt iugit̄ apud
 deuotos tanq̄ centz aliqd̄ v̄ car/
 do vel aris vel h̄o immobile inter
 volubiles alias q̄leicūq̄ v̄ v̄ncūq̄
 surrexerint passōes. p̄uto q̄ passio/
 nes h̄mōi spūales habuerat q̄ di/
 xit. **D**ñe aī te om̄e desiderū meuz
Et rursus. **O**culi mei sp̄ ad dñm.
Pro cui⁹ intellectu placeat v̄ri ma/
 nudatōe grossa figurali. **C**ōstitua/
 m⁹ nauē in medio mari. ordinem⁹
 eā et armem⁹ tā h̄oib⁹ q̄z instrumē/
 tis om̄ib⁹ req̄sit. sit in medio nauis
 mal⁹ erect⁹ portās velū exp̄sū ad
 vētoꝝ susceptōz. sit i sūmitate mali

Ar bene q̄o passioz mōdes ut rōis

sp̄i figurale

De

rector nauis ita collocatus q̄ p̄t
quaquersū sursum et deorsū. dextroz
sū et sinistroz sū an̄ et retro p̄spicē
sibi de om̄ib⁹ ita vt neq; fluctuose
elationes maris neq; caligines ne
bulose. neq; vnoq; aspidēs. neq;
extēiones. neq; distēiones veli p̄
varietate ventoz. neq; ocursor et
occurus nautarum seu remigan
tium seu nauem regentium vale
at obstare quo min⁹ inspiciat oīa
que vīdenda decreuerit talis re
ctor. et si ferat nūc hac nūc illac p̄
hāc nauē. si circūsonātes etiā vno
q; varias mutatiōes p̄dictas ppe
ti opellit. nihilomin⁹ libez hz assu
due p̄spectū ad mobilē celi plagā
qm̄ polū nōtam. Detorquet insup
oculos si et dum placuerit p̄ om̄ez
circūquaq; in infimis regionē. Si
stima talē esse debē sp̄m̄ in nauicla
corpis qualis tibi descript⁹ ē rector
nauis. Ascendat ip̄e optet arcē seu
speculaz synderisis quā appellauit
mystice p̄pha montē dñi. paul⁹ ce
lū tertiu. Jobes esse in spū p̄spici
ar ex illa specula tanq; ex sūmitate
mali stabilē celi axem que de⁹ est. q̄
.i. manēs stabilis dat cūcta mouēi
Videbis q̄ spūs iste poterit anno
tare ventos passionū variāz tāq;
ex. xij. ptib⁹ et plagis ducētiū origi
nē a deo. a bono angelo. a malo.
a celo. ab innata oplexiōe. ab acti
one qualitātū p̄maz. ab actiōe q̄li
tatū scōaz. ab imaginatiua virtute.
a spū. a rōne. ab habitib⁹ adq̄sitis
vel innatis. tan dē a variā obinati

passionibus

one seu ofiguratiōe causaz p̄dicta
rū sup quib⁹ om̄ib⁹ oñderāōū ali
q̄o existimam⁹ **Confid: xij.**

Passiones spūales originari a
deo tāmediate q̄ immediate fatē
dū ē. Si om̄is sapia a dño deo ē. et
sapia d̄r a sapore fm̄ nomē suū. Si
p̄terea gr̄az dona et virtutes infū
di supnaturalit̄ a dño nemo fidelis
ambigit. Si rursuz virt⁹ sacramen
toz attingit saltem ministerialiter
in sp̄m̄. Si deniq; multi sūt tractus
dei amorosi quales orabat aīa sc̄a
in Satic. **Trabe me inquit post te**
currem⁹ in odore yngētoz tuozū.
Et hec oīa atq; filia cū sint passio
nes ip̄i spūs vel causāt eas. Quid
sup̄est nisi vt fateamur deū agere
passiones in sp̄m̄ vsq; adeo vt iubi
let et exultet spūs i deo salutari suo
Ampli⁹ vero si naturā q̄nq; sensuū
spūaliū p̄spicim⁹ q̄ suā hnt̄ similitudi
nē ad sensus corpales inueniem⁹ q̄
de⁹ est ip̄i auditui spūali armonia
sonorissima. et ip̄i visui lux splendi
dissima. et ip̄i gustui sapor dulcissi
m⁹. et ip̄i olfactui odor suauissim⁹.
et ip̄i tactui amplexus iocūdissim⁹.
Rozro semel locut⁹ est de⁹ p̄ sc̄tu
ra suā sacrā. q̄ q̄uis et id ip̄m non
repetat sp̄ p̄ singulos vt dicit Job
repetit. tñ aptendo sensū vt intellu
gāt h̄mōi sc̄pture. repetit q̄z indu
cendo mentez virtute ex alto. repe
tit inclinando. inspirando. allicien
do. illuminando. stabilendo vt nō
solū intelligāt s̄ impleant et amēt

ad
puro sic affici p
Occupavit ala
ficatōes tu
vna redōis q̄
dicario mea est
cations tu. b
ostū multiplicat
ra sacra traou
volis imit
ie hūane volēs
ria cordis sui et
suis vt tamē fal
re roritates an
tū necē est pur
Confidē
Passiones
del bono
credendū est.
vt nūc p̄rad
quib⁹ angelic
ad hūanū illu
mondo et de
pe oñsio sic a d
sup̄ sedm̄. faren
nō habet in sc̄m̄
solū vā p̄m̄ est
lus p̄t dominan
q; inuāt vt lo
ficatōi spūs n
vltro tñ vt nō
Et hūc ingre
m⁹ illap̄sū. Si
di q̄b⁹ angeli
n̄m. An̄ est
diatam sue sal
sp̄m̄ nō q̄dē na
u p̄tis miser
p̄m̄ ali sc̄a aut

anime

puto sic affici. postulabat qui dixit
Cōcupiuit aīa mea desiderare iusti
ficatōes tuas i omni tpe. Cui⁹ rōez
vnā reddēs qz testimonia inqt me
ditatio mea est. et cōsiliū meū iustifi
cationes tue. bonū certe securū qz
cōsiliū iustificatōes dñi quas sc̄ptu
ra sacra tradit. qd̄ cōsiliū q̄ deserit
volēs inniti pprie vel aliene prudē
tie hūane. volēs p̄terea seq̄ deside
ria cordis sui et ire in adiuuentōib⁹
suis vt tandē fallat et fallat̄ inter
tot varietates affectuū videlz orie
ntiū necē est. put infra docebit̄

Consideratio. xv:

Diffusiones spūales ab angelo
dei bono frequenter immitti
credendū est. Nolo quisqz expectet
vt nūc p̄tradem⁹ studiose modis
quib⁹ angelic⁹ spūs copulari pōt
ad hūanū illustrādo spm̄. afficiēdo
monēdo et docēdo. p̄scrutatōe q̄p
pe cōfictio sit a doctozib⁹ scribētib⁹
sup̄ sc̄dm. s. Fatemur itaqz q̄ āgel⁹
nō illabit̄ in spm̄ n̄m qm̄ hoc spm̄
soli⁹ dei ppriū est q̄ ita spm̄ n̄m so
lus p̄t dominantē possidē fortit̄ at
qz suauit̄ vt sue motioni atqz viuū
ficatōi spūs n̄r obediat vltro. q̄ sic
vltro tñ vt nō habeat fas obniti.
Et hūc ingressū dei dñatiuū nōia
m⁹ illapsū. Sūt nihilomin⁹ alij mo
di q̄b⁹ angel⁹ bon⁹ agit in spiritū
n̄m. Nō est p̄ applicationē imme
diatam sue substantie et virtutis ad
spm̄ nō qd̄ē naturali ordine p̄ sta
tu p̄ntis miserie. s̄ dispensatōe sup̄
naturali sc̄a aut applicatōe tali cū

eli

angel⁹ sit substantia luminosissima
virtuosissima ac benignissima. q̄s
negauerit qn̄ allitiat̄ et quodāmo
do trahat̄ spūs n̄r ab hmōi lumi
nosa et benigna et suaue/olēti d̄ru
te tanqz si ferrū trahat̄ a magnete
vel appetit⁹ ab obiecto placidissi
mo et ouentissimo moueat̄. p̄ser
tim si fuerit spūs n̄r pur⁹ cast⁹ inte
ger et san⁹ sine discrasia febrili cor
ruptionis vitiose sine interpositiōe
sordidarū cogitatuū cū desiderijs
turpib⁹ et fedis. Porro sicut imagi
nati sūt phantes q̄ actōes celi cor
pori p̄ omnē orbem stellaz atqz
planetaz. et p̄ omnia zodiaci signa
formāt corp⁹ hūanū. influūt qz et
imp̄mūt i spm̄ deatētiōe quadā
indissolubili. p̄portionabili similitu
dine possum⁹ dicere q̄ ex dispensa
tōe dei gratuita qlibet celestis ge
rarchia a sūmo vsqz deozū p̄ oēz
iuncturā spūalē influere h̄z in hūa
nū spm̄ qlibet angel⁹ suo mō medi
ate vel immediate. sic seraphin in
flammat. cherubin illustrat. throni
stabilūt **E**t hoc s̄m tres vires ani
me affectiuā sc̄z. intellectiuā et exe
cutiuā. et s̄m tres eius portiones su
p̄iorem inferiōrē. et infimā sensua
lem. vnde et appropatius p̄ma ge
rarchia mouere dicit̄ portionez su
p̄iorem anime que respicit p̄ma
p̄incipia. sc̄da portione inferiōrē
que respicit cōclusiones generales.
et tertia portione sensualem que
ad singularia magis dilabit̄ **Q**uis
q̄s p̄terea studiose recogitauit̄ ea
que tangere superficialiter intēdm⁹

paraphrasia p̄p̄ta

De

de causis naturalib' passionū aia/
liū p q̄s disponit vel indisponitur
spūs ad passiōes spūales. ai aduer
tat q̄ntū dñū habeat bon' āgel'
ad inuocēdū saltē dispositiue hos
vel illos spūales affect' disponen
do vel immutādo sensus corpales
tā interiores q̄ exteriores q̄ sūt or
ganice potētie. et h' modis varijs
et pene infinitis iuxta varietatē ap
plicationū multipliciū hui' vel illi'
cause corpalis. vtz de his nō ē hic
dicendū p

Consid' xvi.

Passiones spūales pturbant
crebro ab immissionib' p an
gelos malos facti. Pnt q̄oz āgel'
mali q̄ tū dī puidētia pmisēt agē
filia multa ad āgelos bonos. tam
ob subtilitatē vigorē q̄ sbe sue q̄
ob pspicitatē naturalis ingenij q̄
ppē expiētiāz diurnitatē nūc in
naturalib' actōib' surū et deorsū
in celo et in terra. nūc in opatiōib'
miraculosis āgeloz et oim spiritūū
btōz. q̄uis errēt frequēt' exccat
eos malicia amēs. supbia furēs sū
ne lege et ordine. liuoz insaniēs. ex
ccat eos iustū dei iudiciū illudēs
eis et puerissios eoz conat' aduē
sus electos suos ouertat in vsū sue
bonitat'. Trāfigurāt se āgelus sa
thane in āgelū lucis sic tradit apls
Qd fieri sic vno mō p̄t intelligi. vt
spē mal' āgel' celet innatā maliciā
et horribicos affect' suos fingēdo
se placidū. pulcrū. et benignuz ad
exēplar āgeloz bonoz. imitādo p̄
tē a doctrinas et obseruatōes eozū

passionibus

de btōz āgeloz i amore castitat'.
et dicitur **Tā** vt seducat' facili' q̄ ve
nerent et colant' sic de'. nā ppē qd
aliud inuenim'. vel inuenim' in sup
stitōib' magicis fiēi thurificatiōes
et orōes deuotas et ieiunia. **Retit**
q̄z fieri ministēia p pueros innocē
tes nisi vt efficacit' fallat et colat'
sic de'. **Deniqz** quātas habeāt effi
cacias ad immutacionē corpis a/
ctiōes iste malignoz spiritūū scri
ptura sacra docet de magis Pha
raonis et alibi **Et** ratō certa dedu
cit p̄concesso qd demones aliq̄ sint
aduersus q̄s nobis est colluctatio
sic tradit apls. **Et** id ipm et sancti
p̄res multis sup̄ numez argumen
tis expti sūt.

Consid' xvij.

Passiones spūales immittunt
a celo mediate tñ et solūmō
dispositiue. **Sūt** a qlitatib' sedis
osequētib' celestes influx' et p̄ma
rū qlitatū actōes. **Logi'** est hic ser
mo de traditiōe astrologoz q̄ ad
actōes celestes i corp' hūanū s̄z va
rietatē signoz et planetaz et aspe
ctū vt qd saturn' induc' ad tristitiā
Jupit' ad letitiā **mars** ad iraz. **sol**
ad audaciā. **ven'** ad cupiāz et ita
d' reliq̄s **Inde** venit distinctio illa qd
plāetaz ali' ē beniuol'. ali' malio
l' q̄uis h' n̄ sit accipiēdū d' malicia
q̄ sit innata plāetis **Inducit** em̄ qn
tū de se est ad bonū. s̄ in hōib' ab/
usus est qd bone nature inclināōes
deducūt in malū. potuerat etiā re
memorari quo pacto celestes in
fluxus varias imprimūt et miras

anime

tā in lapidib' q̄ in herbis ⁊ metal
lis pprietates sicut in magnete p̄spi
cue cernim' Sicut p̄terea dicūt rez
hmōi curiosi q̄ lapis aliq̄s porra
t' vel inspect' dat audaciā. ali' leti
tiā. ali' amorē. hec at oia q̄tū hnt
vītatis nihil aliud p̄bāt q̄ oīoēa
tōez n̄raz. qm̄ acceptōs hmōi fiūt
nō immediate i sp̄m rationalē s̄ in
corp' ad cui' alterationē hāc vel
illā nō p̄p̄ inclinat' sp̄s ad hunc
effectū sp̄alē vel ad illū in se pou
cēdū. q̄admodū mēorat Helize?
euocasse psaltē dū p̄phetie sp̄m i se
vellet excitāe Q̄ at demōes dicūt
p̄ aliq̄s hmōi v̄tutes allici vel eijci
v̄l opelli altē' ē spectatōis Vocāt
at aliq̄ v̄tutes hmōi v̄tutes occul
tas sicut Quicē. Alij virtutes a to
ta specie vel que insequūtur formā
specificā rei sicut natura specifica
caliditatis est calefcere. ita natura
specifica magnetis est sic mouē fer
rū. natura specifica strutionis di
gerere ferrū Et ita de reliquis effe
ctib' quos nō dicūt fieri ex cursu
vel adione qualitātū p̄marū v̄l ex
cōbinatōne eaz seu oīfiguratione
quēadmodū fuit intentio quozun
daz ad hec p̄ncipia generalia q̄lef
cūq̄ effect' inferiores reducē q̄ vel
nō p̄nt v̄l difficillime p̄nt i assigna
tiōe tot varietatū in effectib' semet
euoluere. Inuenim' p̄terea q̄sdaz
p̄hoz opinatos esse sicut ex articu
lis parisiē. cōdemnatis palā elici
tur q̄ celestes intelligentie que ani
mant celū s̄m eos taliter agebant

¶ lll

in sp̄m qualicē celū agit in corp'. ita
vt sp̄s se haberet solū passiuē ad
omnē suā cognitionē vel affectōnē
et nil agebat sed agebat tanq̄ si
obiectū lucidū agat imaginē sui in
speculū obiectū. vel tanq̄ pictor a
scriptor si agat in tabulā. put etiā
Docti' in suo de consolatione me
tro vno commemorat. Dixerunt rur
sus aliqui q̄ hec actio intelligētia/
rū fit libere in sp̄m nūc ad hoc cog
noscendū nūc ad illud Alij natura
li necessitate id fieri ostendebāt po
nebāt tñ q̄ dispositio sp̄s prout
abstrahit magis aut min' a carna
lib' vinculis. et carcē ceco corpis.
iuuat plurimū vel impedit radio
sos hos influxus Sic saluāt magi
cā naturalē. sic p̄phetiā illumina
tionē. et ita de plurimis Sic imagi
nati sūt Quicē. Algazel. Alkind'. et
nōnulli xp̄ianoꝝ doctoz ponētes
aiāz illustrati quaquerū. et hoc po
suerūt aliq̄ fieri p̄ liberā ouersionē
sp̄s s̄m duplicē faciē suā. nunc ad
supioza nūc ad inferiora. Aristot.
vero nullaz posuit nisi ab infimis
fieri cognitionē vel affectōnē origi
nati' et immediate. quē insecuti sūt
cōmunes doctozes catholici dū lo
quūt de statu nature destitute nec
eleuate p̄ rapt' aut illustratōes mi
raculosas sicut dicit petr' q̄ nō hu
mana volūtate allata est aliq̄n. p̄
pheta Rapt' at vel extasis apud
deuotos tūc ideo dicūt fieri dū illu
strat' sp̄s immediate de sursum. q̄a
p̄ter naturalē cursū vite p̄ntis hoc
Cuenit

De

Consideratio. xliij.

Passiones spūales iuuant plu-
rimū vel impediunt ab inna-
ra oplexione corpali. **A**uctorisauit
Plato q̄ aīe insequūt corpa nō q̄
de naturali necessitate si ad spiritū
liberum fiat aspectus sed quadam
inclinacione put corp' ipm sumini-
strat anime tanq̄ instrumentū. **S**ō-
stat em̄ q̄ ad instrumentoz varie-
tate o surgit in opatōib' facilitas
maior v' difficultas. **I**dem itaq̄
circa mechāicas artes q̄ faber ali-
ter opat' cū instrumēto quadrato.
aliē cū acuto. aliē cū hebetē. **S**ic et
scriptor vel pictor. **S**ic erit suo mō-
de varia oplexione mēbroz et de
his q̄ mēbris ipis subseruiunt vt
sūt spūs corporei taz radicales q̄
fluentes vt est p̄reca sanguis qui
est cōis materia tam mēbroz q̄
hmōi spiritūū. **C**irca q̄ oportz
attendē iuxta traditionē medicoz
q̄ sanguis subtilis et clar' in substā-
tia: tpat' vero in qualitātib' dispo-
nit ad gaudiū maius vel min' fm̄
quātitatē talis sanguinis qui gene-
rat spūs splēdidos atq̄ tpatos.
Sanguis at' clar' et subtilis et cali-
dus a domīno (qualis est sāguis
corporez in q̄bus color rube' dñat')
disponit ad velocissimā iram cū sit
velocis inflāmatōis et mot'. h' ira
hec modicū est durabilis cū omne
subtile et tenue celerit' resoluat'. **S**i
vero sanguis fuerit subtilis et clar'
sed frigid' qualis est in corpib' in
q̄b' aquositas naturalis fleumatis

passionibus

cordis debilitas vocat' a quibusdam

ostiat' inclināt ad timorē et pusilla-
nimitatē q̄ a q̄busdā vocat' cordis
debilitas. **E**t hoc est qz spūs a tali
sanguine generat' est modic' frigi-
ditate impediēte suā generationē.
Est etiā grauis et paz inflāmabil'
p̄ frigiditatem et hūiditatem. ideo
sup̄est vt sit inept' calefacē cor et
ab exteriori mouēi. p̄tēa neq̄ ad
irā neq̄ ad gaudiū neq̄ ad auda-
ciā p̄t inclinare. **S**anguis at' gros-
sus et calid' si fuerit niger aut tene-
brosus et inequalis grossicie q̄ tur-
bid' appellat' qualis ē sanguis cor-
porez in q̄b' color appropinquans
fini adustionis dñat' disponit ad
tristitiā p̄t tenebrositate spiritūū.
et ad irā p̄t caliditate ipoz. **D**is-
ponit insup' ad p̄tiniā vel fixam
irā p̄t eoz spissitudine vel grossi-
cie. **D**elet' em̄ tarde nimis. forma
eis imp̄ssa et a corpe tarde dissol-
uit'. **S**i vō sāguis fuerit grossus et
calid' nō tñ turbid' q̄lis inuenit' in
corpib' hñtib' cor tpatum et epar-
nōbiliter calidū atq̄ siccū h' longe
ampli' siccū et vtētib' diēta medio-
cri vel i corpib' tpatis q̄z sāguis
forti exercitio calefacit' et inspissat'
nō dū cepit aduri et denigrī nō dis-
ponit ad tristitiā h' ad ostātē auda-
ciā quā q̄dā vocat' fortitudinē cor-
dis. disponit q̄z ad mediocrē irā
qz letitia frāgit eam cū ad eā sint
magl. p̄nī q̄z ad tristitiā. **S**i ex ve-
hemētissimis caus' ira fort. exciteē
i talib' tarde sedat' p̄t grossitiē seu
spissitudinez p̄dēoz. **S**anguis aut'
grossus et frigidus non tamē tur-

deus qualis est
et tēpatū et ep
eius tpatō se
gōū et vtēt'
de se medicoz
hominem medic
adentib' anim
p̄n' ad hoc q̄
tū differ' ab h
tpat' dñā et
nis est solū
atis p̄t gro
rū. **S**i vero sāgu
frigidus et turb
bus par eq̄lter
perapō. vel ampli
tō' hīs que gen
nem dīponit a
tē trīstitiā ad
irā. **S**i ex
nīmā gēnera
vel ad rancō
stōp mino
sum et turbid
nem. **H**ec mai
ip̄n' subōz. p̄
oq̄ inuērat'
ita et similia su
oplexiōnē. et
ditiōes sāgu
alias formā

Con
Pass
mū
pōn
p̄marū
ad declarac
na dīp' oñio
tū causat' p̄

bious qualis est in corpib' hñtib' cor tēparū q' epar siccius et frigidius tparato sed magis siccu qz frigidū et vtētib' dieta. generatiua de se mediocris sanguinis. reddit hominem mediocre in omnib' accidētib' animi vt nō magis sit pñ' ad hoc qz ad illud Sed in tātū differt ab his quoz sanguis ē tpar' qñiā ex dispositiōe sui sāguinis est solidus siue cōstās in inchoatis ppter grossiciē spiritū suorū. Si vero sanguis sit grossus et frigidus q' turbid' sicut in habētibus epar eq'liter frigidū q' siccu tēparato. vel ampli' frigidū et vtētib' hñs que generāt hmōi sāguinem disponit ad celerē q' pmanētē tristitiā q' ad lentam vel tardāz irā. S; si excite' ira ex forti causa nimū pseuerat. q' inclināt ad odiū vel ad rancorem Fortitudo tñ ire istoz minor est qz in hñtib' grossum et turbidū atqz calidū sanguinem Sed maior qz in habētibus ipm subtilēz. ppter qd naturaliter odiū inueterat in istis Ecce q' fm ista et similia sumūt medici signa oplexionū .et attribuūt alias cōditiōes sāguineis. alias colericis alias flematicis. alias melancolicis.

Consi xix.

Passiones spūales solēt immutari. mediate tñ et dispositiue p actionē q'litatū pmarū Subseqtur hec cōsideratio ad declarationē pcedētis Nā varia dispositio sanguinis atqz spiritūū causat pncipaliē a multiplici

actiōe q'litatū pmarū Sumam' at p manu ductiua declaratiōe p dōz exēplū qd in ebrijs quotidiē cōspicim' Constat enim aliquos priusqz vino se repleuerint temperatos esse q' sedatos in affectiōib' qui post vinum abundanter sumptum. trahuntur/ hi ad iram vehementē. hi ad tristitiā melācolicā. hi ad leticiā effusā. hi ad spem. hi ad timorē. hi ad audaciā. hi ad odiū et indignationē. hi ad benignitatē et amicitia Cur autē fit hec tanta varietas nimirū qz variat accidētalīs dispositio sanguinis q' humorū atqz spiritūū ex actione vini et q'litatū suaz Quo circa facile est ppendē qntū opet hec vel illa cōplexio fixa qdāmō et pmanens si in accidētali q' trāseūte dispositiōne corporis. dissimilis tanqz subita. q' potēs opatio subsequatur. adeo qdē vt si videris ebriū pus sobriū. fere dicē possis. hic vtqz si est ille Dentqz qntū pfit in morali negotio cognoscere tales passionū origines tā apud se qz apud alios vel corrigendos vel docendos nō operosū ē aduertē. cū nō eadē videant ebrijs q' sobrijs fm pbm. aliterqz p inde sint ad deuotionē q' virtutē inducēdi sic vel sic affectati Quod vtqz vidit sapiēs mulier abigail que nabal non nisi p' vinū digestū omonuit hoc in super lucidissime tradidit. optim' moralis artifex gregorius in suo pastorali

Consi xx.

.f. .i.

et in ebrijs quotidiē

onolū

De

Passiones omnes per imaginatiuā virtutē. solite se vel intendi notabiliter vltimū. Et hic inferem^{us} de reliquis originib^{us} ipsarū passionū. Itaq^{ue} q^{uoniam} tā vim habeat virt^{us} imaginatiua tradūt phantēs et medici p^{er} experientie lib^{er} edocēt. Dicūt enī ipsā habē virtutē regitiuā et immutatiuā toti^{us} corporis. Quod vt facilius innotescat supponam^{us} primo cum phō q^{uod} spēs seu forma rei vel eius fantasma seu imago h^{ab} vim alterādi p^{ro}porcionabilē vel agēdi sic h^{ab} res cui^{us} ē imago. q^{uod} admod^o species ignis h^{ab} vim calefaciēdi. spēs niuis infrigidādi. Non tñ in eqli gradu ad rē ipsā. Supponam^{us} p^{ro}pterea q^{uod} spūs animāl delatiuus est formaz seu spēs. sic aer recipit spēs coloris vlt alioz sensibiliū. Et he spēs licz nō sūt sensibiles in aere. faciūt tñ sensibiles impressiones i corporib^{us} dispositis sicut spēs coloris causāt imaginē i speculo. Sic imaginatō turpis figure recipit in spiritib^{us} et deferē et facit in semine deciso tpe tal^{is} imaginatiōnis nōbilē effectū turpitudis sic imaginatio ethiōpis assilationem inoucit ad ethiōpē. Hec at delatō forme imagine p^{oss}unt fieri duplicitē. Alio mō q^{uod} ipamet fōz moueāt et deferāt ad motū sui subiecti. sic si sal liq^uat in aq^{ua} deferē et expāditur p^{er} aquā. Alio mō fit hec diffusio p^{er} radiatōez ipsi^{us} forme imagine q^{uod} h^{ab} vim sui ipsi^{us} diffusiuā et causatiōez aliaz spēs ex se ipsa sic

passionibus

lux causat lumē q^{uod} causatū p^{oss}it producé aliud lumen. Supponamus insup q^{uod} delatio taliū formaz per spirit^{us} potest puenire vsq^{ue} ad sensus exteriores. quo casu fiet in sensib^{us} exteriorib^{us} talis sensatio suo mō qualis fieret si ab extrinsecis obiectis moueret. Hāc causā reddūt aliq^{ui} cur dormientes exercent opera vigilantiaz. Cur etiam maniaci et aliqui melācolici credunt ea videre vel sentire extrinsecus q^{uod} non nisi intrinsec^{us} certum est fieri. Hinc euenit vt duz hō est in tenebris et timet^{ur} putat se q^{uoniam} videre imagines terribiles. vel audire sonos horrendos. quē admod^o melācolici etiaz in pleno die et locis lucidis patiunt t^{er}ribilitatē spiritū q^{uod} horret quāmodo ipa anima vel virt^{us} imaginatiua. Et hinc sp^{iritus} tristes incedūt q^{uod} causam tristitie sue secū ferūt. Hec ē ratio cur aliqui timēt nō timēda. Cur insuspitiōes mirabiles et falsissimas cadūt. ita vt credāt se aliq^u queri ad mortē vlt ad incarcerationē vlt spoliatiōē et inde fugiūt nemine psequēte trepidātes timore vbi nō est timor. Cognouit talez tpe meo qui ingeniosissim^{us} erat et peritus valde in medicina qui tandē fugit in nemoza occulta nec vltra cōparuit. Sic aliquis estimabat se gallū et more galli cantabat. Alius murilegū et sub lectis mures que rebat. alius imaginās se habē cornua in fronte verecū dabat. Quis cūq^{ue} videbat se inspici et frontē

Aligunū spūm p^{er} gallo. Aligunū murem

anime.

tegebat **Al**i imaginās se notari de infectiōe lepre vel de morbo ca-
duco oēs fugiebat ⁊ trepidabat aspect⁹ ⁊ s̄mōnes **Al**i imaginās se h̄e pedes ferreos calcabat va-
lidiōissime sup̄ trā **Al**i ābulare nō audebat. fantasiās pedes suos eē vitreos **S**ic saluāt exposito-
res ali qui quō nabugodonosor omede-
bat fenū sic bos. et cū feris habi-
tabat. qz se bouē eē fantasiabatur **S**ic asserūt medici q imaginatio facit casū et mortē inducit **E**t hāc
virtutē vsqz ad hoc eleuare volue-
rūt aliq. vt p̄ eā mirabiles imp̄ssi-
ones fierēt in elemētis ⁊ in reb⁹ ex-
trinsecis. vt q ad imaginatiōez a-
licui⁹. sic refert auicēna cadat ca-
mel⁹ **T**alia sūt innumerabilia **N**ā
infinite sūt spēs hmōi fantasiarū
vel melancoliāz s̄m traditionem
medicōz. q̄s **Oraci**⁹ furores ap-
pellat vel insanias. deducēs ex **B**
oēs homines in aliq stultos esse.
Mille puellaz inquit pueroz mil-
le furores **E**t in ecclastico dicit q
stultoz infini⁹ est numer⁹ **H**ec
autē cōsideratio docet qz saluber-
rīmū est assuefieri vt anim⁹ n̄r a fā-
tasmatis q̄ntū possibile ē fieri se
denudet ⁊ auertat in exercitatiōe
sua **Q**d qualitē fieri habeat. teti-
gim⁹ alibi in tractatulo de p̄tica
theologie mystice. cōsideratiōe vlti-
ma **R**ursus apparet qz piculosuz
sit homini dimitte se nimis labi et
p̄fūdari in imagines vel fātasias
p̄sertim viciōsas ⁊ circa p̄tura. sp̄
qz labētia. vt sē b̄nificia. honores ⁊

eliii.

diuitie **D**az cū generent habitus
ex actibus frequētatis. et habitus
causent. naturalit̄ fit vt pondē sue
inclinatōis. sic immutēt imaginati-
uā virtutē. et ex cōsequētī totū ho-
minē q̄ necessitate q̄daz trahit hō
velut brutū. vt quēadmoduz fit in
illis quos p̄bs bestiales appellat
Sic vtqz verū est. q̄ ois imagina-
tio p̄fūdara hz suā insanīā v̄ ebri-
tatē ⁊ quasi demoniacā passiōē
sicut dicit **Origenes** **L**edit quo qz
notabilē seu puertit tōlit iudiciuz
rōnis. patz in philocaptis. patet i
ambiciofis. in auaris. in inuidis. in
impatiētib⁹. in q̄b⁹ verificat illō p̄
uerbiuz **F**uroz fit lesa sepi⁹ patien-
tia **I**ta demuz puenit vt dimisso
vocatiuo casu quo venire ⁊ intro-
ire in domū dei n̄cē est. qz nemo s̄
bi assumit hūc honozē s̄ qui voca-
tur a deo sic aaron. ali⁹ p̄ nomina-
tiuū casū. ali⁹ ḡm. ali⁹ p̄ accusatiū.
ali⁹ p̄ ablatiuū cōtemperati passiōi-
bus q̄rāt ascēdē **A**doam⁹ ad hec
cursū multiformē flexū et reflexū
quē h̄nt in potētis cōgnitiuis ipse
imagines vel fātasmata vel spēs
ad inuicē ⁊ cū habitib⁹ et passiōi-
bus inde sequētib⁹ in potētis af-
fectiuis. ita vt nō sit dubiū q̄n mi-
rabilioz varietas inde resultet qz
sufficēt causāē simplex aliq̄ imago
tal. vel fantasma v̄ passio sequēs
Qz si fuerit concursus ordinat⁹ vt
in virtuosis nemo dubitauerit q̄n
oriatur inde suauissima et mirabi-
lis armonia veluti citharedozum
multozum citharificantiuz in citha-
f. z

*Et p̄notat qd h̄c q̄m̄qz p̄ntat p̄ labi
⁊ p̄fūdari. Imaginē et fantasiā*

De

ris suis quam ipsa inhabitatrix sapientia delectat audire. Alioquin resultat horrenda prozsus et amarissima tumultuatio tanquam maris refragentis in se et ad cautes fluctus suos. Puto non ob aliud dixisse prophetam cor impij tanquam mare feruens. Denique sic diximus de imaginatiua virtute ita porciabilis suo modo traduce possumus ad potentias superiores non organizatas que sunt ratio et spiritus quibus ad actum istarum potentiarum non sequatur de se corpore immutatio. quemadmodum virtus imaginatiua mutat illud. fit tamen ut actuata vehementer ipsa ratio rapiat ad se quodammodo potentia imaginatiua et ab actu suo suspendat eam. Sicut ipse spiritus similiter actuatur rapit ad se rationem et imaginationem ut nesciat qui homini est. an in corpore vel extra corpus ea que videt intelligat. Rursus fit aliquando redudantia superiorum harum potentiarum in inferiores quammodum beatitudo anime redudabit in corpus et dotabit illud.

Consequenter.

Passiones triplices spirituales et rationales et animales redunt in virtuosis psalterium decacorduz cum cithico in cithara. Spiritus enim si quodam appropriatione loquimur psallit. ratio cantat. sensus citharizat. Videamus in primis de psalterio mystico. quod ad exemplar cordis sicut et cithara ars ipsa fabricauit. Rominem ergo corpus seu lignum nostri psalterij vim affectiuam su-

passionibus

periorum. in qua tot corde sonabiles extense sunt quot sunt veritatis assertiones ut quod deus pater noster est quod deus in celis est. quod deus est iudex iustus et ita de reliquis quasi digito aliquo studiose meditationis. Sed ne quid nimis spiritus habet plectrum discretionis. quo tendit et remittit cordas sententiose veritatis. Rursus corde tales debito modo ramine tense et percusse. reddunt sonos varios secundum varietatem passionum. ita ut amor qui est generalis et radicalis passio stabilatur protenore. Porro decem relique passionum efficiunt decem sonos alios principales de sonis enim lateribus et appendicibus non est numerus sicut nec de huiusmodi passionibus. Constituam si placet pro manu ductione exemplari. psalterium aliquod decem cordarum et decem orationis dominice sententiarum. sic ex decem preceptis iuxta imaginationem Augustini vel ex alijs scripture locis fabulari potuerat. Primam cordam sumimus ex hoc nomine patris. et hec appellatur paternalis adoptio. secundam in hoc nomine nostri. que appellatur fraternalis associatio. habemus terciam cum dicimus in celis. hec est dei exaltatio. habemus alias septem iuxta septem petitiones. que sunt diuini nominis sanctificatio. sanctificetur nomen tuum. dei dominatio. Adueniat regnum tuum. Voluntatum diuine et humane unitio. fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. propria defectio. panem nostrum quotidianum

anime.

da nobis hodie / debitoꝝ multu
plicatio Et dimitte nobis debita
nra Tentationu iuasio Et ne nos
inducas in tentatione Mali eterni
notatio Sed libera nos a malo
Percute corda pma digito studio
se et attente meditatiois, illa reddet
sonitu amoris dei Percute corda
scdam illa reddet sonum amoris
primi Percute corda tertia illa red
det sonu costantis audacie Percu
te corda quarta illa reddet sonuz
zelu ire in pphanantes dei nome
Percute corda quinta illa reddet
sonu spei sice Porro corda sex du
tagit sonat dilectione atqz letitia
Corda septima, desideriu et pse
cutione, octaua dolore et odiu, no
na fuga et horrore, decia timore
et o suis virib' fidetib' despatione
Potuerat hec latiori sermone de
duci on dodo qz etia corda pma q
est pinalis adoptio si tangať sa
pienť digito sice meditatiois apte
reddit sonu quelibz virtuose et spi
ritual affectiois Sic rurs' in alia
qilibz quibus no eq facilitate reperi
es vt sit son' tu' multiplicat' sup
numeru Ex qua resonantia fit qz
cadut et recedut maligni spūs vi
cioꝝ tanqz cithariste dauid, desu
nat neqm spūs eragitare saul, ita
vt cuilibz decē sonoꝝ pncipaluz
possit aptari vna ex transgressioi
bus decē pceptoꝝz **Ad**dam' ad
hec qz dū meditatio nra ferē sup
hmōi cordas sentētiōse veritatis
et ad reddēdū sonoritatē religio
se affectiois seu passiois **Fit** B ali

elo

qñ p rōnes sūptas eternas et ex
pms sapiētie pncipijs et tūc red
dit son' in psalterio tanqz de sup
nis **Fit** B aliqñ p rōnes sumptas
ex affectib' et sensualib' expiētis
et ita resultat son' in cithara tanqz
ex infimis **Fit** B aliqñ p rōes sū
ptas ex deductōe oclusionū p pñ
cipia pma vel p rōcinatōne ab ef
fectib' ad causas suas sūptā, et ita
reddit cāticū iocūdū velut in gut
ture et faucib' rōis **Sic** psallim'
spū et mēte cātam' in cordib' no
stris cātica dñi **Sic** citharisamus
mortificatis qdāmō et p discipli
nā desiccatis, alioqñ nō esset psal
teriu iocūdum absqz hac cithara
Sic optabat psallē, canē et cithari
sare q dicebat **Exurge** psalteriu
et cithara, exurgā diluculo **Sed**
quid pcor ē, exurgē diluculo pu
to qz est ad pmos grē cōtempla
tione radios splēdentes p anime
regionez pñ' erūpē, et velut ex
sentētia dicere, bonū est confiteri
domino et psallere nomini tuo al
tissime, mysticis modis dictis **Ad**
annūciandū mane pspitatis mise
ricordiā tuam et veritatē tuam p
noctem aduersitatis **In** decacoꝝ
do psalterio cū cātico in cithara.

Concl. xxi. et vltima

Passionales sermones assu
mi pnt vt inducatur homi
nes ad virtutem, veritate
tñ et discretioe sp obseruata **Lau**
dat **Ariff.** i rhetoricis illa iudicia
apud q phibent dici pmones pal

De

tionales ubi veritas nuda apponi
iubet. **Recte** id dicitur si nlla ex pte iu
det q̄reret aliud de diuerti a tramū
te recto iustitie. **Quē** admodū si nul
los vnq̄ fieri oringeret palogis
mos ars de sophisticis et elencis
frustra esset. **Sed** cum psuasiones
passionales q̄ridie fieri cernimus
aduersū v̄ritatē. tā p nos ip̄os (in
q̄b̄ habitāt hmōi passioēs et cor
ruptela p̄cī) q̄ p̄ alios quis pro
hibuēt h̄c arguit augustin⁹ q̄to
de doctrina ch̄risti. q̄s inq̄ phibu
erit eloquētiā seu psuasionē rheto
rica induci licē p̄ defensiōe verita
tis et p̄ sua in cordib⁹ hm̄ais plā
tatiōe vt libent et obedient audia
tur veritas aduers⁹ palliatā et fu
catā falsitatē. **Ad** id in cōsidera
tiōe q̄ veritas tñ et discretio semp
obseruet. **Male** enim p̄ veritate cer
taret falsitas qm̄ nō sūt facienda
mala vt bō eueniāt. **Sicut** nec asse
rēda falsa sūt vt veritas cōfirmet.
Proinde si mouē queris aliquē
p̄ sermones passionales nō obser
uata discretiōe. nihilo minus ma
gis effeceris. q̄ si equū velocez sti
mules ad currendum sine freno.
Sicut enim discretio sine passio ali
facet. sic affectio sine discretiōe p̄ci
pitat. **Qua** in re placet attēdē q̄s
industrias obseruat discretio. **Dis**
cretio pmittit sepe passioēs aliq̄s
viciofas succrescē dum plātandis
vtutib⁹ curā impēdit. **Docet** q̄ppe
eā parabola euāgelica de non extir
pādis p̄ omni tpe zizanīs. ne sit
eradicet et triticū. **Raro** enim vel

passionibus

nūq̄ germinat in nobis triticum
virtutis sine zizanīs a paleis ali
cui⁹ vanitatis. p̄sertim cū pmū ne
cesse sit eē illud qd̄ aiiale ē p̄m aplm
deinde illd̄ qd̄ spūale. **Viderint** er
go q̄s indiscrete se habeāt erudito
res pueroz vel alioz aiialiū hoim
q̄ parū differt in morib⁹ a pueris
si p̄tin⁹ eos q̄sierint exuē ab omni
passiōe viciosa/eos velut ad spūa
lem senectutē subito p̄uehē cōtēde
rint. **Si** demū sine ordine et tpe ze
lus eoz. nō fm̄ sciētā implacabili
feruore imo furore passiōe omnē
p̄seq̄ moliat. **Ampli⁹** vero pmittit
discretio passiones aliq̄s ger
minare vel crescē nō qz placeant
aut pulcre sint h̄ ne deteriores in
ualecant passioēs. sic retūdē cla
uus clauo et dolor ē medicina do
loris. **Sic** enī respect⁹ humane lau
dis vel timor infamie vincit aliq̄
turpiores adulterioz et stuproz et
rapinaz aut alioz hmōi flagitio
rū opatōnes. **Sic** tolerabili⁹ ē p̄
mittē diuisionē odiosaz fieri inē q̄s
dā p̄sonas q̄ impudico se amore
amarulent. **Sic** ad felicem reipu
blice ministratiōem inducūtur ip̄i
p̄ncipes aliq̄ p̄ fame repromissio
nē. **Sic** ad lras cognoscēdas pro
dest pueris emulatio qd̄a (licet vi
ciosa) vt socios exuperēt. **Rursus**
discretio sic pmittit passioēs aliq̄s
vitupabiles sic aliquas laudabi
les p̄sertim feruidas et sublimes
q̄nq̄ cessat inducē. si in deterioz
exitū eas versū iri cognouerit. vt
puta si parere sibi sū frenū susū pa

anime.

ti postea recusat: Non enim p̄se-
 tia t̄at̄imodo spectare satis habz
 discretio si rerū erit? prudent̄ ip̄a
 metitur. Nihil quidē sublimi⁹ sed
 nihil piculosi⁹ et tentationib⁹ ma-
 gis expositū q̄s ambulare per viā
 affectiōis amozose dū vehemētiā
 in se habet. sic amor vt̄i .3. d. t. ve-
 hemētissima est passionū Postre-
 mo placet ip̄i discretioni. sobria
 mens et modesta si t̄n̄ sollicita est
 ambulare cū deo suo per viā mā-
 datoꝝ s̄noz. et s̄. viā regia a p̄ri-
 bus trita tanq̄s si iumētū sit apud
 deū. tanq̄s p̄t̄ea sit afina quā agi-
 tat iesus in hirlm̄. p̄i⁹ inq̄s placet
 talis q̄dam rudis mens et arida
 terra sine aqua q̄s si reiecto freno
 discretionis quereret ductu p̄prio-
 rū affectuū in mirabilib⁹ super se
 per p̄rupta mōtiū cōtēplationis.
 per alta et sublimis sapiētie p̄ de-
 sideria flāmantia quib⁹ accendit̄
 felicit̄ quidē si discretiōi sp̄ inhese-
 rit saluare se in monteꝝ illuc despe-
 ctis imis iubilare deo in decacor-
 do psalterio cū cātico i cithara. ⁊
 cū p̄pheta abacuc dicē ex sentētia
 super excelsa mea deducet me vi-
 ctōꝝ in psalmis canētem

Explicit tractatus no-

tabilis de passionibus anime eui-
tus a m̄gro Joh̄e Gerson Anno
M cccc ix tunc cācellario ecclie pa-
risiē

Incipiūt capitula hui⁹

opusculi de mōte cōtēplatiōis

- Q**uā q̄re de materia tam
 alta cōscribit gallice poti⁹
 q̄s latine ⁊ simplicib⁹ ⁊ illit-
 teratis poti⁹ q̄s doctozib⁹
- i** Litteratura et magna sciētia
 nō ē oīo cōtēplatiuis necessaria
- ii** De duob⁹ hominū generib⁹
 ⁊ q̄ habiliores s̄t ad cōtēploneꝝ
- iii** De duobus modis contem-
 plationis. vno in sciētia. alio
 in affectu.
- v** De magna differētia inf. sapi-
 entiam ⁊ sciētiā
- vi** De nullus debeat dici sapiēs
 nisi sit bou⁹
- vii** Quō simplices ⁊ ideote pos-
 sūt puenire ad sapiētiā p̄ ex-
 emplū a fili
- viii** Que sūt opa per q̄ deus p̄-
 fecti⁹ cognoscat
- ix** Cōtinuatio breuis seu epilo-
 gus p̄oīdoꝝ
- x** De amor dei p̄ncipiū est et fi-
 nis vite cōtēplatiue
- xi** De amor mundi p̄mo est re-
 mouēdus
- xii** Qualis sit pena in dimitten-
 do amorem mūdi
- xiii** Quō aliquis possit amittē
 amozē mūdi per exēplū oñdiē
- xiiii** De legē ⁊ audire scōꝝ aut
 sand̄az vitas profit ad contē-
 plationem
- xv** De angelozum suffragiis ⁊
 aduersitatib⁹ atq̄ generib⁹ ali